

חוג הסרטון (י)

מעמדן של הנשים מעולם לא היה טוב יותר, אבל חברת הכנסת לשעבר אמירה סרטני ממרחביה סבורה כי יש מקום נרחב לשיפור, במיוחד בהפרשי השכר בין המינים, ומתוודה שהיא מודאגת ממפלס האלימות המינית ההולך וגואה במאה ה-21

בי אובליגנהרץ *

"המודעות למעמד האישה בקרב הציבור, ובמגזר הקיבוצי בפרט, הר' לכת וגדלה לאורך השנים, גם אצל הגברים וגם אצל הנשים. זה דבר שלא היה בעבר ובא לידי ביטוי בכך שיש גל גדול של נשים שהולכות לניהול ושהמונה 'קריירה' כבר אינו בגדר מילה גסה עבורן. יש כיום הרבה יותר מנכ"ליות ומנהלות בכירות בעולם העסקי, במיוחד בתחום הבנקים והפיננסים, ואפילו בתעשייה ובהנהגת התנועה יש יותר דריסת רגל לנשים, אבל עדיין יש מקום נרחב לשיפור", מציינת חברת הכנסת לשעבר אמ"ר רה סרטני ממרחביה בראיון לרגל יום האישה הבינלאומי החל בשבת, 8 במרס.

"שוויון בשכר אין עד היום, ורוב הסקרים בנושא מצביעים על פערים של כ-20-30 אחוז בין גברים לנשים באותו תפקיד. אין הצדקה לפערים הללו היות והנשים עובדות לא פחות קשה מהגברים, אם לא יותר, ובנוסף לכך החברה מצפה מהן להיות נשות משפחה ואמהות למעט מכונמת אותי גם האלימות הבלתי נסבלת כלפי נשים מבחינה מילולית ופיזית. אפס נהגו לומר 'הטובים לטייס' והטובות לטייסים', הרי שהשוניניים הגברי הזה לא נעלם אלא עבר כביסה קלה, ולראיה - נשים עדיין נתפסות כאובייקט מיני. במקום לרדת, מפלס האלימות ומקרי האונס רק הולך וגור' את, וזוהי תופעה חמורה והרסנית שיש לתת עליה את הדעת. אני חושבת שבמידה רבה העסק יצא מכלל שלי" טה והחברה כיום הרבה יותר אלימה מבעבר".

המזכירה הראשונה במרחביה

סרטני נולדה ב-1931 בכפר בתור, וכשזויתה בת שנה עברו הוריה לקי' בוץ מרחביה. היא נשואה לצי"ר אריה סרטני ולבני הוגג שלוש ילדים, שבעה נכדים ונינה אחת. היא למדה במוסד החינוכי במשמר העמק, למדה גננות והוראה בסמינר אורנים, וטו'

אמירה סרטני שנייה מימין בבית הילדים במרחביה. צילום: טוביה ריבנר.

לעסוק באופן מלא בפעילות ציבורית שהוקדשה בעיקר לנשים, קרי קידום נשים בעלות מודעות נמוכה וממעמד סוציו-אקונומי נמוך במישור האי-שי-חברתי. כלומר, העצמה של נשים מעיירות פיתוח ומשכונות מצוקה ורגמת שכונת התקווה, ומהמגזר הערבי, וגם בסיוע ובהדרכה להקמת גני ילדים טרום-חובה במיוחד במגזר הערבי".

השימוש באלימות כלפי נשים טבעי ולגיטימי

סרטני מעידה כי הפעילות החשובה לא זכתה לתמיכה של ממש בבית, וכי בעלה תמך בה בתחילה אבל בהמשך לא הסתיר את חוסר שביעות רצון נה מהיעדרויות הממושכות שכפתה עליה הפעילות הציבורית שרק הלכה והתרחבה. הפעילות בשטח, לעור' מת זאת, זכתה לתמיכת המין החזק כל עוד הנשים עמן עבדה שמרו על כבוד הבעל, והתפקוד השוטף של

בקשה למוזכרות על בסיס הקריטריון הזה וגם לצורכי עבודה והיא אושרה. אחרי שלושה ימים ניגש אליי מרכז המשק ואמר שהגוש ערעור, ונאלצתי להוציא רישיון על חשבונאי. למולי עברתי בטסט הראשון וזה אפשר לי

ולחזרתה להיות סיעה עצמאית. סרטני נימנתה על ועדת החינוך והתרבות, וגולת הכותרת של הקרנציה הבורדה שלה בבית המחוקקים הייתה הובלת חקיקת חוק חינוך מיוחד המחייב את מערכת החינוך לקדם ולפתח את כ"י שוריו ויכולתו של בעל צרכים מיוחדים בגיל 3-21, לתקן ולשפר את תפקודו הגופני, השכלי, הנפשי והדתנהגותי, להקנות לו ידע, מיומנויות והרגלים ולסגל לו התנהגות מקובלת בחברה, במטרה להקל על שילובו בה ובמעגל העבודה. החוק אגב אושר ברוב חסר תקדים: 119-0 כאשר רק שר החינוך יצחק נבון כחור משום מה להימנע.

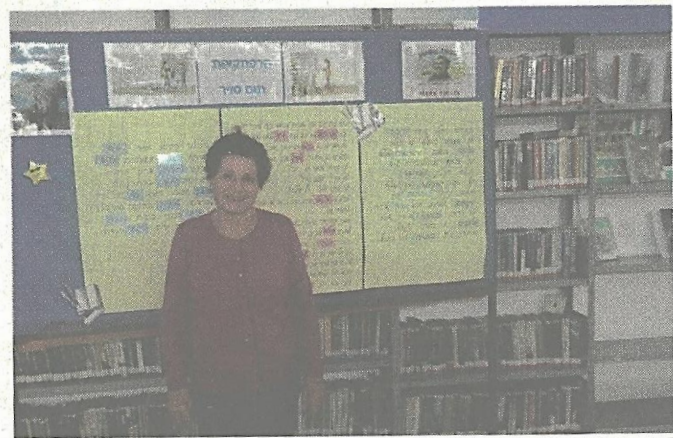
"מאו ומתמיד הייתי מאוד מעור' בת בהיי החברה והתרבות במרחביה. הייתי האישה הראשונה אצלנו בקי' בוץ שנבחרה לתפקיד המזכירה. לני שים באותה תקופה בקיבוצים כמעט ולא היה רישיון נהיגה, היות והקיבוץ מימן רק לאדם אחד מכל משפחה לימודי נהיגה. אני זוכרת שהגשתי

ציולוגיה ומדעי המדינה באוניברסי' טת תל אביב. במשך שנים רבות היא שימשה כנגנת-מורה, ובהמשך מונחת לעמוד בראש תחום החינוך בקיבוצה. בעקבות הקמת בית הספר העל-יסודי עמקים-תבור ב-1970 על ידי מזרע, מרחביה, שריד ושער העמקים, נש' לחה סרטני לשמש כנציגת הקיבוץ בהנהלת המוסד החינוכי.

ב-71/70' עשתה סרטני היס' טוריה כשנבחרה לשמש כמזכירת מרחביה ולמעשה אחת המזכירות הראשונות בתנועה, ומתוקף תפקידה כיהנה כחברת הוועד הפועל של הקי' בוץ הארצי, תפקיד שסלל את הדרך לפעילותה הציבורית הענפה במסגרת התנועה הקיבוצית המאוחדת ומפ"ם. בשנים 1976-1984 הייתה סרטני ני מרכות מחלקת החברות במפלגה וראש סיעתה כנעמ"ת. ב-1984 נבחרה לכהנסת ה-11 מטעם חטיבת מפ"ם במפלגת המערך, ועם כניסת המערך לממשלת האחדות פרס-שמיר נמנתה עם הפעילים שהובילו לפרישת מפ"ם

סרטני נאה בעבודתה. צילום: אבי אובליגוהרין.

סרטני מעוררת את הנוער לקרוא. צילום: אבי אובליגנהרץ.

ובאנגריות נהדרות. אני מנסה בין השאר לעודד אותם לקרוא, ורואה ברכה רבה בעמלי הצנוע".
כמי שבמהלך 83 שנותיה הייתה עדה לשינויים ולתמורות המפליגות שעבר הקיבוץ, סרטני סבורה כי למרות שמתכונתו הנוכחית של הקיבוץ דומה יותר ליישוב קהילתי, עוד מוקדם מדי להספידו. "הקיבוץ לא נגמר, הוא פשוט השתנה. הוא השתנה מאוד ולא תמיד לטובה. יהוד עם זה, החצר הקיבוצית עדיפה לטעמי היות היא מגינה על הילדים ועל הנוער הרבה יותר מאשר הרחוב".

הייתה סרטני מעורבת בין השאר במאבק למען נשים עגונות, בהקמת המעון הראשון לנשים מוכות יחד עם רות רוניק ועוד. כיום היא גמלאית כעוטפת ספרים ועוזרת ספרנית בספרייה של עמקים-תבור. "אני בשום פנים ואופן לא מרגישה פחיתות כבוד בעיסוקי הנוכחי. נהפוך הוא. אחרי שיצאתי לפנסיה טיפסתי במשך שנתיים על הקירות בבית, ולכן כשפנו אליי וביקשו את עזרתי בספרייה - באתי בשמחה. זוהי כבר השנה הרביעית שלי כאן ואני נהנית מאוד. אני מוקפת בחבריה צעירים

מספר שיא של 27 נשים, כרבע מכלל חברי הכנסת הנוכחית (יש עתיד - 8, הליכוד ישראל ביתנו - 7, העבודה - 4, הבית היהודי ומרצ - 3 כ"א, בל"ד והתנועה - 1 כ"א) מתוכן ארבע שרות. "אני חושבת שזאת התפתחות חיובית מאוד והיא ממלאת אותי באופטימיות. מה גם שבכנסת הנוכחית ישנן כמה נשים בעלות שיעור קומה שעושות רבות לקידום ולחיוק מעמד האישה. הדבר מעיד על שינוי מהותי בתודעה של הציבור, הרבה אנג מעבר למה שהיה בתקופתי בכנסת, אבל יחד עם זאת הנושא הזה טעון שיפור בקרב המערכות המשפטיות. אני מקווה מאוד ששדולת הנשים בכנסת תנצל את התחזקותה ותצליח לקדם נושאים רבים וחשובים הקשורים למעמד האישה, ובפרט בכל הקשור לסגירת פערי השכר והשוויון בין המינים. בשורה התחתונה יש בהחלט סיבה לאופטימיות בהשוואה לעבר, ולפי מה שאני רואה כצופה מהצד הרי שנים שעוסקות בקידום מעמד האישה נוחלות הישגים לא מבוטלים. אני רק מקווה, כאמור, שהמערכות המשפטיות יתגייסו אף הן לנושא ויסייעו לקידומו".

רואה ברכה בעמלה

במהלך הקריירה הציבורית שלה

אפליה בחברה הישראלית כלפי נשים

ב-1984 נבחרה סרטני - לא ביוזמתה, לדבריה - לכנסת ובאופן טבעי השתלבה בשדולת הנשים שהקימה באותה שנה פרופ' אליס שלווי, גוף עצמאי ובלתי מפלגתי לקידום מעמד האישה, באמצעות חקיקה, לובי בכנסת והעלאת המודעות הציבורית. "נכון שלא תמיד נתקלתי בחומה בצורה כשדובר בנושאי נשים, אבל עצם העובדה שבמפלגה פעלה מחל-קת חברות ועצם הקמת שדולת הנשים מדברת בעד עצמה. קיימת אפליה בחברה הישראלית כלפי נשים ויש צורך בגופים שיפעלו לתיקון הבעיה, לצמצום הפערים בין המינים ולקידום ענייני הנשים בכנסת ומחוץ לה. שלא לדבר על הגדלת אפשרויות התעסוקה של נשים והתעצמותן, העלאת המודעות לזכויות נשים לראש סדר היום הציבורי והתירה ליצירת חברה שבה נשים - ללא הבדל דת, גזע או מוצא - תהיינה בעלות זכויות ומעמד שווים המגיעים להן ככנות אדם".
בעוד שהכנסת ה-11 מנתה 10 נשים (מערך - 6, ליכוד - 2, רץ והתחיה - 1 כ"א) וכלי אף שרה אחת לרפואה, 30 שנה אחרי מונה כיום הכנסת ה-19

תה הובילה תנועת הפנתרים השחוריים.

כמי שבאה מעולם בעל קודים חברתיים שונים לגמרי, המציאות החדשה שבה נתקלה - מציאות המורכבת, בנוסף למצוקה כלכלית, מחוסר שוויון בין המינים ומתפיסה מעוותת של מקום האישה בחברה - הייתה קשה לעיכול. "זה לא פשוט ליצור יחסי אמן כשהפערים בין העולם שלך לעולם שלהם הם עצומים, ואת מנסה להעביר שוב ושוב את המסר שאישה צריכה לשמור על עצמה ולא לתת לגבר להכות אותה.

"רמת האלימות כלפי נשים שאליה נחשפתי הדהימה אותי. מדובר בנשים שהתרגלו לראות בגבר כשליט כל יכול המטיל את מרותו ובעצם קובע כמעט כל דבר בחייהן, ולכן השימוש באלימות כלפיהן הוא טבעי ולגיטימי. מיה קשה מאוד לשנות את הגישה שלהן ולהבהיר שאטור להן לתת יד לתופעה. אנג, הייתה מישהי שעבדתי איתה בצמוד והיא רצה קצת מהר מדי עם הנושא, ואז היא חטפה מבעי לה. האם הפעילות השפיעה במשהו על שינוי מעמד האישה? מן הסתם על בסיס פרטני. ההשפעה האמיתית הגיעה בעת שהייתי בכנסת".